

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvu
administracija in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna
št. 190.

izhaja po trikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Spomin na preteklo leto.

Nezadovoljnost je stari greh človeške družbe, in upanje je njena tolažba. Kjer hočeš, poprašuj, in ne boš ga našel človeka, ki bi bil z vsem zadovoljen, kar mu osoda naklanja, a vsak se tolaži z nado na boljše čase, ki imajo priti. Staro leto je mnogim na radost odpotovalo in nastopilo je novo od premnogih veselo pozdravljeno. Če se nazaj ozremo na slovensko politiko, moramo reči, da nismo zadovoljni s svojim sedanjim stanjem in da pričakujemo boljših časov, ko bi le priti hoteli. Pa sami nočejo priti, treba je delati, raditi in truditi se, treba je žrtev. Ravno to pa našim ljudem ne gre v glavo. Od leta 1848 že poskušamo se povzdigniti do večje veljave med narodi avstrijskimi, in če pogledamo na tisto betvico, ki smo jo že dosegli, ne moremo biti zadovoljni. Vedno kličemo po slovenskih šolah, pa še nimamo nijedne slovenske gimnazije, da molčimo o višjih šolah. V vradih se po stari navadi ponemčuje naprej. Slovenska literatura se nekoliko množi, a mlačnost občinstva jej ne daje veselega razcveta. V političnem oziru smo brez vpliva in glas naših poslancev ostaja glas vpijočega v puščavi, tako da se nam mora že čeli parlamentarizem pristuditi. Z veliko nado gledamo sicer na bodoče dogodke na Balkanu, a če se bo tam kaj doseglo, storilo se bo na korist onih, ki so kaj žrtvovali, in nam dohaja korist še le v drugi vrsti.

Sami moramo za se skrbeti, ker kdor si sam pomaga, tistemu pomaga tudi Bog. Naše politično življenje, naša opozicija mora postati bolj energična.

Mi smo sicer zadovoljni s krepkimi govori naših poslancev na Dunaji, a koristi ne vidimo še nobene. Dokler smo Slovani raztreseni v svoji politiki, ločeni v Cislo in Translo, ločeni v aktivne in pasivne opozicionalce, se naša moč zdrobljena nikjer ne pozna, med tem ko so si naši nasprotniki vedeli povsod pridobiti večino. Treba bo boljšega vojnega načrta, če hočemo zmagati, treba več delovanja, in več sloge. Enkrat se mora nekaj storiti, in kdor hoče kaj izvršiti, je treba, da enkrat začne. In v to Bog pomoz! Da bi nam leto 1877 več uspehov na političnem polju doneslo, kakor preteklo leto!

Brezbožna država v zgodovini.

(Dalje.)

Prišel sem s pravom življenja, ko onim, ki je gotovo najpoglavitejši, kterega je pa tudi najhujše zadela francoska prekucija. Da tudi družih pravov ni spoštovala, je lahko vganiti. Najpred zatrla je vse pravo do posestva. Cerkevna posestva postala so lastnina ljudstva, ker ljudstvo dela postave, postave pa določujejo posestvo. Kdor je branil pravico cerkveno, bil je obsojen 10 let na galeje. Nadalje postala je last ljudstva vse imetje plemstva, potem imetje dežele Vendée, ki je edina ostala zvesta nesrečni dinastiji, potem l. 1794 vsa posestva akademije in vseučilišnih kolegijev, nazadnje celo posestvo vseh toženih, sumljivih in samorcev. Tako prišlo je v denarnico skoro 10 milijard frankov, čez 7 let pa je našel v njej Napoleon le 1500 frankov in leta 1799 napravila je francoska republika državni

bankerot s 45 milijardi. Da prekucuhi niso spoštovali pravic cerkvenih in verskih, ni čudno; saj je bil boj proti Bogu in njegovim vredbam oživljajoči namen vse revolucije; tu zastopujejo naslednji stavki: škofje postali so vradniki ljudstva, voljeni so bili od vseh moških aktivnih udov svojega okraja, tako tudi fajmoštri od soseseke; v vsaki škofiji vstanovljeno je bilo eno semenišče popolnoma v državnih rokah; vsak duhoven moral je tej novi vstavi priseči pokorščino; nazadnje pa bila je vera sploh naravnost odpravljena in vpeljana moljenje uma, to je obožavanje mesa. — Dalje zgubilo se je pravo združevanja; najprvo vničeni so bili verski redovi; potem vse bratovščine in družbe, če tudi le za radodarne namene; nazadnje vsako zbiranje sploh. — Posamne dežele zgubile so po načelu enakosti svoja prava, kakoršna jim je zatrdila že zgodovina; republika delila je vso deželo v 83 okrajev (departementov) in tako položila temelj k poznejemu državnemu absolutizmu Napoleonomu, ki je v toliko nesrečo pahnil lepo Francijo. — Da je zgubilo plemstvo vsa prava, razumi se že samo po sebi; vničeni so bili tudi vsi privilegiji in predprave posamnih stanov in ceharska razdelitev rokodelcev. — Tudi družbinske pravice niso ostale nedotakljive; starši so zgubili pravico delati oporoke, otroci niso bili več staršev, ampak državni; vpeljane so bile tudi posilne, brezverske šole. I zdaj, je li pač še ktera pravica, ktere ne bi bilo požrlo nenasitljivo žrelo prekucije? To so nasledki emancipacije prava od Boga; saj pa tudi ni čudo; brez izvora v Bogu je vse pravo premenljivo, človeško, nestalno, ali prav za prav ni je pravice in vlada le kruta sila!

Nekoliko dni pri Horvatoviču.

(Obrazci iz bojnega tabora.)

(Dalje.)

III. Pandiralo.

„Cesta iz Knjaževca do Pandirala je strašno grda, zlasti o deževji. Presneto morajo konji trpeti, da voz vlečejo po blatu. Često sva jaz in voznik morala zlezti z voza in konjema pomoči, da sta tam pa tam voz izvlekla iz propastnega greza, kar ni bilo kaj prijetno.“

„Da-si človek navadno čita, da je iz Knjaževca do Pandirala samo pet ur daleč, vendarle sem se jaz o posebnem trudu še le v desetih urah pripeljal tje.“

„Krajina le-todi je gorata: na vseh straneh so okrog mene k višku molele Stare plaine ali Balkanove čeri. Od Pandirala vidiš Babino glavo, Črni vrh in mnogo drugih vrhov, delečih Nišavi in Timoku porečje, ktero je letos napajala najdražja kri.“

„Na poti sem se peljal samo memo ene gostilnice, ime jej je „Popovi han“ in stoji na višinah gore Tresibabe, ki se vpenja med

Malim in Velikim Timokom. Vasí so na desni in na levi strani ob cesti.“

„Pol ure pred Pandiralom se nam je prikazala „municijalna kolona“, množina voz s streljivom in živežem.“

„Že se je mračilo, ko sem se naposled pripeljal v tabor. Z daleč sem videl dim in ognje, raznečene po jako velikem prostorišči. Lehko je človek poznal, kje in kako je vojska razložena.“

„Glej, tam-le je nekov lesec! V njem stojé konji, privezani k drevesom in grmovju, pa hrzajo in topočejo, ali so gladni ali presiti, le-to najbolje znajo njih gospodje. Gledi, za njimi je ravninica, z nje te pozdravljajo črni in zeleni šotori iz vejevja. V vsak šotor se more samo pol telesa skriti dežju.“

„Na levi strani ceste, tamkaj-le plapola rudečega križa prapor. Tam je bojna bolnica!“

„Na desni strani tabori prapor v lesi, za tem praporom tabori zopet prapor itd. Horvatovičeva vojska je imela deset praporov, to je bila cela Knjaževska brigada prve in druge vrste z 22 topi. Da-si je že bilo julija meseca, vendar-le je v teh pol gorskih končinah bilo znatno hladno, zlasti — ker je bilo deževno.

Zató res ni čuda, ker je pri vsakem praporu gorelo mnogo bojnih ognjev. Sredi teh ognjev sem zagledal dva zelena šotora in tri slamnate kolibe.“

„Naposled ukažem „komordžiju“, naj krene k glavnemu stanu polkovnika Horvatoviča. Zapeljal je s ceste na polje, ali takoj sva se vstavila: tla so bila do čela premočena in močno lepljiva. Péš sem moral iti dalje. Nekov vojščak se mi je ponudil, da me popelje k polkovniku. Šel sem torej za njim, ali drsalo mi je — in padel sem, da sem se do čela poblatil.“

„Polkovnika Horvatoviča glavni stan me je iznenadil s svojo primitivno skromnostjo. Vojščak me je pripeljal pred eno tistih kolib, o kterih sem bil malo poprej opomnil.“

„Povedal sem vojščaku, ki je stal na straži, da bi se rad pokazal gospodu polkovniku. Po nekolikih trenutkih pride sluga in reče mi, naj stopim pod streho.“

„Stopil sem toraj v kolibo. Zbog nizkih vrat sem se moral skloniti, da se nisem vdaril. V šotoru sem imel slamo pod nogami, slamo nad glavo na stropu — in v enem izmed kotov je bil velik kup slame! Skozi ogrado iz

2. Prekucija vničila je vso pravost in človečnost.

„Čednost, državljanska krepost, ljubezen do domovine, pravičnost“, to so bile besede, ki so odmevale tedanji čas. A resnica kazala je globok prepad vse pravosti in najnaravnerega človekoljubja pri razdivjanem narodu. Saj njegova vera bila je moljenje mesa, obožavanje človeškega uma, pod katerim se je pa skrivala najostudnejša nagnjusnost in hudobija, kakoršne svet ni videl niti v razvpitih časih rimskega cesarstva.

Da so se hudobneži posmehovali najsvetejšim rečem z blatom ometavali vso čednost, je znano. Svetišča porabila so se v kraje nečistosti, tako da je bilo to samemu krutemu Robespierre-u že preveč; svete posode so se skrunile in najčistiteje skrivnosti ostudno zlorabile. Bilo je, kakor da bi se bil človek hotel znositi nad Bogom, kakor bi se bil hotel maščevati, da mu je vpisal v srce pravost in čednost.

Zakon je bil zgubil veljavo zakramenta in vpeljal se je civilni zakon, ki se je pa tako lahko razvezal, kakor sklenil; z ženo so menjavali, kakor s sobo; k ločitvi ni bilo potreba drugih sitnosti, kakor obojnega dovoljenja. — Vsa spačenost pa in hudobija zbrala se je v glediščih, postavljenih nalašč v ta namen, da se skruni vera in cerkev, zasmehujejo sveti obredi in duhovski stan, podkopuje čednost in pravost, zbuja mesenost in poželjivost. I tačas, ko se je razveselovalo ljudstvo v glediščih, praznovali so svoje orgije v očitnih hišah nečistosti voditelji prekucije, kakor Robespierre, Saint-Just, Couthon itd.

S prešestnostjo zvezana je večidel nečlovečnost; to nam priča zgodovina vseh časov, pa tudi posebej zgodovina francoske revolucije. Že v prvem odstavku skazali smo klanje in moritev nedolžnih žrtev. Tu še nekoliko o občni grozovitosti z materijalizmom osrečenega ljudstva.

Krvoželjnost francoskih republikancev ni imela meje; skozi 16 mesecev vsaki dan je umorila strašna gilotina 20—60 ljudi; zaradi obilosti krvi morali so jo večkrat prestaviti; morilna sekira se je skrhalo, a niso se naveščale strašnih prizorov nečloveške srca trinogov. Čem bolj je tekla kri v potocih, tem

radostneje krikalo je ljudstvo. „Če babe ne pomagajo, ne bomo nič opravili“, djal je že v začetku Mirabeau; in res so žene še prekosile moške v grozovitosti in divji krvoločnosti; žensko srce, samo na sebi toliko nežno in sočutno, vtrdilo se jim je v srcih in premenilo se v kamen; podobne so bile grdim hijenam; še mrtvim truplom niso dale miru. Gilotina bila je vsem najljubše znamenje; v ubanih nosile so jo ženske, v gumbih možki, rabili so jo za pečat, na mizah so jo imeli za kinč. Resnično popolno spolnile so se besede pesnikove:

Da werden Weiber zu Hyänen
Un treiben mit Ensetzen Scherz,
Noch zuckend mit des Panthers Zähnen,
Zerreißen sie des Feindes Herz.

— — — — —
Gefährlich ist's den Leu zu wecken,
Verderblich ist des Tiger's Zahn;
Jedoch das Schrecklichste der Schrecken
Das ist der Mensch in seinem Wahn.

Poglavitni junaki teh moritev bili so v Vendée Carrier, ki je edino v mesto Nantes-u pomoril 4—5000 ljudi, iznajdnik tako zvanih najad ali vtopitev, da so namreč več ljudi na čolnih peljali v sredo reke in tam odprli dno čolnov in tako vtopili po 300—400 ljudi skup; takih najad vzročil je 23; Lebon divjal je v Arras-u, kjer je v kratkem pomoril 400 ljudi; v Lijonu znašel je Collot d'Herbois tako zvane mitraljade; 50—200 ljudi so zvezali in potem s kartečami postreljali, ostale pa z z mečmi posekali; v Marseilleu umorila sta Barras i Freron vsak dan kacic 200 ljudi; in tako bi mogel naštetiti še več zveri v človeški podobi, poslanih od krvavega konventa, ki so tisoče in tisoče v občje veselje krvoločnega divjaštva pomorili. Pa zadostuje to; jasno uči nas, kako je nemogoča država brez vere, vera brez cerkve in duhovnov, pravost brez vere, človekoljubje brez krščanske čednosti. Če se človek spunta zoper Boga, se vzdigne v njem tudi živalski del in prevlada duševnega; odtod se razlaga, da je ni hujši prikazni kakor v svoje sobrate divjajoče človeštvo; ločeno od Boga je, skoro bi rekel, navdihnjeno od satana samega; tako zlobno, krvoločno je!

(Konec sledi.)

vej si na vseh straneh lahko videl vse griče — in hladni vetrič je dihaval po vsem šotoru. Ob straneh je viselo vsakojako posodje. Blizu vrat je stal star koš, zmlinčen in potr, da je protje na vse strani gledalo iz njega; ob njem je viselo nekoliko sabelj in revolverjev, pa posodje za vodo, za rakijo in vino. Poleg koša je stala lesena miza z dvema stolicama vred. To je bilo vse pohiše v glavnem stanu.

„Za mizo je sedel nekov ogromen človek in pisal o svetlobi goreče lojeve sveče. To je bil sam polkovnik Gjuro Horvatović, slavni „Horvat baša“, kakor mu rekaajo Turci, katerim je že prizadel mnogo strahu in preglavic. Ko sem bil stopil v šotor, prenehal je pisati, pogledal me in povprašal, kaj bi rad. Oddal sem mu svoja pisma, a takoj je razganil jih in jel čitati.“

„V tem sem ga lahko motril. O prvem pogledu se mora človek prestrašiti le-tega velikana. Visoko je vzrastel in silnega je telesa; obličja je podolgovatega, posutega s znamenji prebolelih koz in odičenega z jako dolgo svitlorjavo „maksimilijansko“ brado; nos ima nekako zavihan in glas tak, kakoršen je grom. Takoj se preveriš, da je to možak — omikau

v vojaškem in občanskem oziru. Orjaško telo pa mu daje še več važnosti, — da, kedar je treba, širi okrog sebe tudi strah.“

„Pregledal je pisma. Začel se je razgovarjati z menoj, ali najin razgovor je vsako minuto pretrgal kedo, ki je prinesel ali pa odnesel liste in talegrame.“

„Po nekolicem času je bila večerja. Sešel se je glavni stan in Horvatović me je vsem njegovim udom pokazal, da sem njih novi tovariš. S polkovnikom vred je v glavnem stanu bilo sedem osov: nekov inženirski tisočnik, mlad Horvatovićev pribočnik, nekov Rusk kapitan, neki lekar (rojen Nemeč), Knjaževški protojerej (bojni duhoven) in Knjaževški odvetnik-avditor. Ruski kapitan je bil le-sem prišel z Bolgarskimi četami vred, katere je bil zapustil, zato ker jih boje „Srbje prepustčajo previdnosti, in jim ni mari njih živež.“

„Mizna deska je dvojno ugajala, pisali so in jedli na njej. Naravnali smo slamo na kupu, desko položili na-njo tako, da je normalno ležala, in razgručili smo se okrog nje, ni bilo treba močno prositi nas.“

(Dalje sledi.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 8. januarja.

Avstrijske dežele.

Notranja politika še vedno počiva in utegne počivati še dalje, če je res, kar se telegrafuje „Politiki“, da se državna zborna še le snideta, ko ministerstvu dovršite načrt nove pogodbe med Cislo in Translo. Gosposka zbornica dunajska pa je 28. dec. zborovala, da je rešila državni proračun. Dunajski nadškof Kučker je pri tej priliki odločno zahteval, da naj se v proračun za bogočastje stavijo le tisti zneski, ki jih država v ta namen plačuje, premoženje verskih zakladov pa, ki so lastnina cerkvena, da naj se izpusti. Tudi se je krepko potegoval za praške karmelitarice in tiste samostona, katerim je zbornica poslancev odrekla podporo. Zanimivo je gotovo tudi to, da poročevalec, rojen Jud, je priporočal uslišati prošnjo karmelitaric in dovoliti jim dosedanjo podporo!

Dalmatinski deželni zbor se bode neki še ta mesec sklical, da reši najnujnejši vprašanja in voli nov deželni odbor.

Madjarski softe so odposlali v Carigrad deputacijo, ki ima Kerim-paši izročiti počastno sabljo in državnikom turškim razodeti sočutje sorodnih Madjarov. Pred odhodom napravili so jim stari honvedi banket. V jutro 4. t. m. zbralo se je okoli 200 vseučilišnikov v Szabadijevi kavarni, ter so deputacijo s cigansko godbo, ki je igrala turški marš, in z eljen-klici na turško vstavo, Abdul-Kerima, Midhat-pašo, Košuta in Klapko itd. spremili na budapeški kolodvor. 5. t. m. je deputacija došla v Trst, da se 6. t. m. po morju odpelje v Carigrad. Kakor se nam pripoveduje, bila je pa od prebivalcev tržaških jako slabo sprejeta. Ko so se madjarski softe prikazali na ulicah, vstal je strašanski šunder, z neko domačo vsem dobro znano, a ne ravno dišečo rečjo nabasane pomaranče so od vsih krajev nanje letele in policija jih je morala varovati, da so srečno dospeli na ladijo.

Pa ne samo za Turke, ampak tudi za Jude goré vitežki Madjari. Rumunska vlada je nekterim Judom odrekla pravico točiti žganje in nekega Jankela Finkelsteina je celo in Bukaresta zapodila ter odgnala čez mejo. Vsled tega je vstal velik krik v Izraelu in madjarski listi, zlasti „P. L.“, so se hudovali, češ, da se kaj tako strašnega še v Bulgariji ni godilo! Če bi bilo šlo po želji nekterih madjarskih pisarjev, bi bila morala avstrijska vojna že biti v Rumuniji, da brani tamošnje Jude, kar zopet lepo pojasnjuje politiko — madjarsko.

Hrvatski „Obzor“ odgovarjaje zadarskemu „Narodn. Listu“, kateri mu je oponašal nehrvatsko malodušnost proti Madjarom, spominja se enakega oponašanja od strani Čehov in Slovencev češ, ali niso tudi ti malodšni z Dalmatinci vred in kaj koristi njihovo vedenje? „Reči če se nam, pravi, naši Vošnjaki in Klaiči sedé v državnem zboru, ali v njem govore silne opozicionalne govore. Istina je, ali ti govori niti kaj hasnejo, niti imajo kaj pokvariti; vsi ti govori iščejo mrvico od onih narodnih pravic, koje Hrvatska ima; ta opozicija ne more podkopati nobenega prava, ker se nobeno pravo ne vživa . . . Mimogrede bodi rečeno, Madjari se le za trenutek ne varajo o molčanji hrvaških zastopnikov. Oni njihovo molčanje prav tako razumejo, kakor Nemci razumejo govor Vošnjakov ali Klaičev; pa še bolj se bojijo oni tega molčanja, nego Nemci onih govorov. Nedavno je rekel „Pester Lloyd.“ mi dobro vémo, kaj od Hrvatske čaka na nas, ako v bedo ali potrebo dospemo!“

Konferencija v Carigradu še ni ničesa določila; Turški ministri so sklenili, da ostanejo pri svojih tirjavah. Vradni list „Bakit“ pravi, da vsled tega sklepa utegnejo vdeležniki vnanjih vlad zapustiti Carigrad, pa se tolaži, da Evropa ostane nevtralna, če se prične boj med Turčijo in Rusijo. Turčija pooblaščenca vnanjih vlad tedaj že takorekoč goni iz Carigrada. Če pojde tako naprej, pristavlja „Politik“, bodo Turki od Rusije še zahtevali, da naj vpelje konstitucijo in notranje premembe. Vzhodno vprašanje že postaja političen škandal. — Lord Salisbury si je pri sultanu neki hudo prizadeval, da bi spodrinil Midhat-pašo. Pa sultan mu je odgovoril, da je lahko velikega vezirja odstaviti, nemogoče pa Midhata odstraniti.

Srbska skupščina se snide 12. t. m., da se posvetuje, kaj bode Srbski sedaj početi. — Ruskim prostovoljcem se je nedavno oklicalo, da odslej bodo pod poveljništvom srbskim in od vlade srbske dobivali tudi plačo. To jih je tako razjarilo, da so mnogi izmed njih sklenili odriniti domu, česar jim vlada ne brani. Turki so nedavno napadli Srbe pri Negotinu. Pri tej priliki je palo 36 kozakov pa 111 Turkov. Med vlado turško in srbsko so se pričele razprave, da bi se vjeti zamenjali.

Ruska vojna v Besarabiji se je začela gibati in nekteri pričakujejo, da bode kmalo prekoračila mejo. Če se vojska še nekoliko zavleče, bode kriva temu le izvanredno huda zima, ki vlada na Ruskem, kjer je sneg zamedel vse ceste in imajo mraza od 20—35, v Arkangelju celo do 40 stopinj. — Pravda zoper skrivno družbo „Krasni valet“, ktere družbeniki so 18. dec. razsajali pred stolnico v Petrogradu, se bode pričela 20. februarija. K obravnavi bode poklicanih okoli 300 prič. „Czas“ poroča, da pri omenjeni demonstraciji so bili razvili tri zastave. Na eni, rudeči, bilo je brati: „Deželo in svoboda“, na drugi, črnej: „Smrt caru“, in tretji beli „Svoboda za Poljsko“!

Izvirni dopisi.

Iz kamniškega okraja. 28. decembra. Po prijatelju opomnjen berem v 137 števil. vsim slovenskim poštenjakom močno pri-ljubljenega „Slovenca“ res čuden zagovor nekega poklicanega „iz tuhinjske doline“. Pаметen človek res ne more umeti, pravi nekdo pomilevaje se nasmehljajoč, kaj je ubogo dušico poklicanega pripravilo, da sebe in svoje tako očitno in še prav bahaje okloftava. Zvon, ktereja je zagnal, ubito bruši. Pridite, gospod dekan kamniški in drugi bližnji in daljni duhovski gospodje, ako Vam drago in imate lep čas, pridite v Šmartno opravljat zadušnice in sv. daritve po ranjkem g. fajmoštru, ki so bili, to je res, goreč, blagovit dušni pastir in velik dobrotnik naše Šmarske fare, ali zdaj, kaj nam mar bodisi rajni, ali Vi, ali vaša sv. opravila po rajnem, mi Šmarčani gremo rajši sejat, kajti kdor v pravem času (menda ravno tisti 2 uri, ko se sv. opravila po našem g. fajmoštru v cerkvi verše) ne seje, nima kaj žeti, ti glas tega zvona tužno veli. Čudno, da ni še pristavil: kadar pa našega duhovnega očeta k pogrebu nesó, tedaj nekaj našincev gre gnoj vozit ali pa sejat. To vedenje Šmarčanom v št. 120 „Slovenca“ očitaje oni dopisnik pristavlja resnične besede: V pondeljek bode v Kamniku sejem, o ta dan se pa ne bode tako mudilo na polji! — Sebičnost, prevelika skrb za lastni časni prid in za zložno življenje za-

duši v človeku vse boljše občutke. — Žalostna istina! Toda otroci, ki svojega dobrega očeta celo po smrti ne spoštujejo, obsodijo se sami pred vsim kerščanskim svetom. — Dalje poklicani zopet silno lepo nekaj pove, kar je bilo dozdej svetu neznano. Oni, pravi, ki so gosp. dekana tolikanj nadlegovali, češ, le rajni so krivi, da še zdaj kaplana nimamo, ali čemu Vam v Kamniku toliko duhovnov, itd. itd. (glej Slovenca št. 126, in ne 124, kakor poklicani napačno veli,) to so bili ključarji naših (Šmarskih) cerkva in vmes se ve da tudi — poklicani sam.

Ta je pa lepa! Če se že poklicani nasproti priletnemu gospodu dekano tako obnašajo, kakšno je moralo pač biti obnašanje — nepoklicanih — in to posebno nasproti lastnemu dušnemu pastirju, vsklikne nekdo, bralši to izjavo! Ubogi poklicani v svoji kratkovidnosti si pač še sanjati ni mogel, kako gorko zaušnico je s tim izrekom pritisnil sebi in prizadetim! Ključarji so se mu že vsaj zahvalili zanjo!

Kar pa nadalje o rajnem zarad bire kvasi, mora v srce zaboleti ne le vse boljši Šmarčane, ampak tudi slehrnega poštenjaka, ki je ranjkega gospoda poznal. Ta neresničnost, po kateri bi se rajni lahko kot Bog vedi kak lakomnež sumičil, me je še prav posebno nagnila, da se potegnem za čast ranjkega gospoda in se zopet oglasim. Opravljali so, pravi omenjeni dopisnik, po dvojno Božjo službo do 1. postne nedelje t. l. (t. j. do 5. marca t. l.), zato smo jim tudi kaplansko biro dajali. Akoravno so imeli letos kaplanske bire le eno tretjino zaslužene, jih je — (poklicani toraj ni med temi) vendar veliko, ki so — (poklicni tedaj ne?) celo biro dali itd. Tako poklicani. V pojasnenje tega nasleduje: Tisti, ki imajo z duhovsko biro kaj opraviti, vedó, da se ta bira odrajtuje za čas od sv. Jurija tekočega, do sv. Jurija prihodnjega leta, ali od 24 do 24 aprila. Od sv. Jurija 1875 do 1 postne nedelje 1876, ali od 24. aprila preteklega leta do 5. marca t. l. pa nije le tretjina, pač pa malo čez poldrugi (1½) mesec manj od celega leta. Šmarčanom in tedaj tudi poklicanemu je pa dobro znano, da so blagi gospod tudi še od 1. postne nedelje nadalje in sicer na svoje lastne stroške svojim farmanom drugo službo Božjo oskrbovali, najemovaje g. patra iz precej oddaljenega Kamnika. Tedaj so gotovo imeli že v tem oziru pravico do celoletne bire. O buri pa, o kateri poklicani rajnega natolcuje, so g. dekan kamniški možem še drugo povedali: Zarad pomanjkanja duhovnov je zdaj marsiktera fara brez g. kaplana, tedaj morajo g. fajmošter sami oskrbovati svo faro ali za dva gospoda sami delati. Zato je pa c. k. vlada takim fajmoštrom privolila po 10 gld. na mesec iz cesarske denarnice. Vašemu rajnemu g. fajmoštru je bilo pa rečeno, da mesto tih 10 gld. na mesec imajo kapl. biro. Pričujoči duhovni so se pomenjkovali, da zarad omenjenega dodatka po 10 gld. na mesec ni noben duhoven dolžan po dvakrat na dan maševati in pridigovati, pač pa v vsih drugih rečeh po svoji moči popolnoma oskrbovati faro.

Kar napada g. patrov zadene, pravi dopisnik „iz tuhinjske doline“, ni vse istinito. Zakaj pa ni rajni povedal, kar je na tem resničnega? Tudi jaz v svojem dopisu nisem naravnost rekel, ali so hoteli gg. patroma, ki sta se peljala iz Špitalskega, voz preobrniti, ali kolesa razdrobiti ali kaj družega hudega storiti. Kaj pa so nameravali in kje ravno se je to pripetilo, zna poklicani poprašati v Kamniškem kloštru. Rečem le, da nisem čul samo

zvoniti, ampak da je to le žalostna istina. Da smo Tuhinjci še tako surovi, pravi dalje omenjeni dopisnik! Naj bi bil poklicani rajni naštel nje, ki so v malo letih bili potolčeni ali pobiti po tuhinjski dolini, ali pa povedal, je li kaka znamenitejša nedelja, kakor n. pr. sv. Jurija ali sv. Martina, v Šmartnu minula brez nerodnosti, potem bodo Slovenčevi bralci že sami presodili, kakšno ljudstvo tam biva. Kako da za koljine, ki so jih imeli 12. novembra ali Martinovo nedeljo v Šmartnu, in drugi zopet v Tuhinjski fari, nič ne ve, saj je svoj dopis datiral še le od 18. novembra? Mar o sodnijskem ogledu, ki je bil ravno zarad onih koljin (pretepev) po Martinovi nedelji v Šmartnu prišel, nič ni slišal? Dopisnik mora biti res kratkoviden, pa še bolj slaboumen. Naj bi šel vsaj k c. k. sodnji v Kamnik, tam bi menda zadosti zvedel, kako pridni so po njegovi tuhinjski dolini za pretepe in poboje, se ve da iz same olikanosti. Res je, da tudi drugod so nerodnosti in poboji, ali kaj tacega in tako pogostuega na Kranjskem nikjer ni. Naj to zadostuje, akoravno bi znal še mnogo mnogo povedati. Saj še to pišem, ne da bi koga porčnil, ampak le nekte predramil, boljšim Šmarskim farmanom pa enkrat k besedi dospeti pripomogel, ter s tim stanje prihodnjemu dušnemu pastirju vsaj za toliko zljajšal, da bi zamogel shajati, ker da rajnemu v Šmartnu ni bilo več živemu ostati, pričajo lastni poštenjši farmani. Poklicanemu so pa menda Šmarčani že sami povedali, da bi bil bolje storil, ako bi jim bil šel s prosa grabce strašit, mesto jih pred „Slovenčevimi“ bralci tako čudno spirat. Ne bo pa napačno za poklicanega, ako si v spomin pokliče besede, da veliko je poklicanih ali le malo bo izvoljenih. Naj toraj gleda, da bode med temi poslednjimi.

Iz Trebovlj, 3. januarija. (Izvrstna nemščina!) Predpust se približuje, toraj naj mi bo dovoljeno neko predpustnico v Vaš cenjeni list poslati. V rokah imam nek list, ki bi imel biti pri Vas Kranjcih še v navadi, tako imenovani „Ehemeldzettel“, ali po slovenski ženitovanska oglasnica. Čujte, kako se ta „unicum“ glasi:

Löbliches Gemeindeamt!

Gehorsamste J. J. fon Padeš gemeinde St. Georgen H. Nr 54 Bittet um die Gáfelikeit, um die Erlaubnis zu Hairaten, Alt 27 Jahre, In Arbeit Hrastnik, Gemeinde Trifail, bittet er um Erlaubnis zu schiken

Gemeindeamt St Crucis am 2. Jänner 1877

Der Bürgermeister

Tukaj je bil pritisnjen pečat.

Zaverl.

In za to šušmarijo moral je g. županu plačati še 5 gld. Zvedel sem, da je učeni tajnik pri županiji sv. Križa v Svibnem 1. t. m. svojo službo nastopil. Oj srečni oni kraj, ki ima župana, ki niti brati, niti pisati ne zna, pač pa ima sebi na pomoč tajnika, ki priproste ženitovanske oglasnice spisati ni kos. Ali bi ne bilo pametneje, da bi se take reči spisovale v domačem umevnem jeziku?

Domače novice.

V Ljubljani, 8. januarija.

(Stolni prošt veleč. g. Jožef Zupan) so 1. t. m. odložili službo stolnega fajmoštra in okrajnega dekana, ktero je s tem dnevom nastopil preč. g. kanonik Anton Urbas. Naj nam bo pri tej priliki dovoljeno nekoliko spregovoriti o pastirskem delovanju g. stolnega prošta, kakor ga je o njihovem vmeščenju nekdo iz

Dolenjskega obširno popisal v dunajskem „Vaterlandu“. L. 1811 v Kropi rojeni in 1836 v mašnika posvečeni prišli so najprvo za kaplana k Stari cerkvi na Kočevskem, potem v Tržič, od ondod k sv. Jakobu v Ljubljano, koncem l. 1839 pa na tukajšno stolnico, kjer so si z izvrstnimi svojimi govori, z marljivostjo pri spovedovanju in obiskovanju bolnikov pri prebivalcih ljubljanskih pridobili splošno spoštovanje, pri naprejpostavljenih pa toliko zupanje, da so jim stolni fajmošter Zorn že l. 1845 izročili vsa farna opravila in oskrbovanje pokopališča. Ranjki knez in škof Anton Alojz Wolf so jih l. 1853 imenovali za farnega vikarja, l. 1855 pa za kanonika, stolnega fajmoštra, okrajnega dekana in šolskega nadzornika, ker je njihova glavna skrb bila stolnici dati fajmoštra, ki bi se ne odlikoval samo z imenom, ampak bi tudi dejansko opravljal dolžnosti fajmoštrove. Kakor so g. stolni prošt duhovščini ljubljanski, ki se je 30. dec. od njih poslovila, opomnili, rekli so jim tedaj ranji škof: „Odlučil sem vas za stolnega fajmoštra, ker me upanje navdaja, da boste v duhovnem pastirstvu zamogli veliko delati za čast božjo in zveličanje duš. Svetišče stolne cerkve in njive božje izročim vaši skrbi. Delajte tako, da bodeva enkrat oba pred stolnim stolom božjim zamogla odgovor dajati. Jaz pridem prej tje, vi pridete za menoj“. Te besede so se mlademu g. fajmostru globoko v srce vtisnile, ki so še tisto leto pričeli s prenovljenjem stolne cerkve, ki se je nadaljevalo do l. 1861. Kdor je videl stolnico prej, in jo pogleda sedaj, tisti ve, kaj se je zgodilo. Naredil se je nov tlak, predelale so se klopi; stene so se prevlekale z umetnim belim in rudečim marmorjem, nadglavja (kapiteli) stebrov in arabeske kakor tudi orgelne omare in prižnica so se pozlatile, za kar se je porabilo nad 300.000 listkov zlata, omislil se je mojstersko po Fürichu od Jožefa Planka naslikan križevi pot z izvrstnimi bogato pozlačenimi okviri, ki je prekrasen kinč za hišo božjo. Stroški za vsa ta dela so znašali nad 20.000 glđ., ktere je goreči g. župnik nabral pri milodarnih prebivalcih ljubljanskih.

Enako skrb je imel tudi za pokopališče pri sv. Krištofu, ktero je razširil za 9000 □ sežnjev, ga vsestransko olupal in zlasti tudi sozidal novo mrtvašnico, da bi človek pokopališča, ki ga je videl pred 20 leti, skoro že več ne spoznal. Tudi je s svojo odločnostjo dosegel, da se vojaki protestantske vere več ne pokopujejo na katoliškem, ampak na protestantskem pokopališču, in da se pokopališče od sv. Krištofa ni prestavilo k Savi, kakor so nekteri zahtevali. V tej zadevi sta ga posebno podpirala bivši deželni predsednik baron Wurzbach in mestni odbor.

Pri tolikih vnanjih opravkih pa tudi duhovnega pastirstva ni zanemaril. Prva leta se je stolni g. župnik v pridigovanju vrstil s svojimi kaplani in razun tega tudi še drugod pri raznih prilikah čestokrat pridigoval. L. 1855 je vpeľjal slovesno prvo sv. obhajilo za šolsko mladež, 1856 šmarnice, 1860 križevi pot, 1874 pa bratovščino naše ljube gospe. L. 1862 je izdal prelepo knjigo križevega pota v nemškem, in slovenskem jeziku s Fürichovimi podobami kterih je nad 80.000 razširjenih med slovenskim ljudstvom, kar je bilo zlasti veliko veselja napravilo ranjkemu nepozabljivemu knezu in škofu Slomščeku. Splošno znana je tudi njegova gorečnost v zadnjem sv. letu, o kterem ni le osebno vodil procesij po mestu, ampak v prosepah ljudske pobožnosti izdal tudi izvrstno knjigo knezoškofa Zwergerja za sv. leto,

ktera se je natisnila v 16.000 iztisih. L. 1870 so cesar kanonika Zupana imenovali za stolnega dekana, ki so bili l. 1875 po odstopu mil. kneza in škofa Jerneja Vidmarja od svojih tovaršev izvoljeni za kapitelskega vikara, letos pa po priporočilu cesarjevem od sv. Očetá 24. novembra 1876 imenovani za stolnega prošta ljubljanskega, 3. decembra pa slovesno vmeščeni. Dekanijska duhovščina bode sicer jako pogrešala postrežljivega in v pridigovanju neprekosljivega gospoda dekana, vendar mu vsi po toliki delavnosti prav iz srca privoščijo potrebnega počitka z iskreno željo, da naj Bog g. prošta ohrani še mnogo let.

— **Kako bode leto 1877?** Naše ljudstvo (českomoravsko, piše Našinec) si pripoveduje, da leto 1877 bode slabo, nesrečno. Ima, pravijo, na koncu dve motiki, t. j. dve sedmici (77) motikoma podobni. In kjer delajo motike, tam je mnogo pogrebov. Iz tega sodi naše ljudstvo, da leto 1877 bode bojno in krvavo. Menda sodi tako iz dob miulih, napr. l. 1777, kedar je bila vojska o Bavarskem dedništvu, iz l. 1377, kader je bila vojska Matijaža ogerskega s cesarjem Friderikom in Vladislavom českim in ogerskim v dolnji Avstriji itd.

(Statistika turške okrutnosti.) Po spomenici, izročeni generalu Ignatijevu za konferencijo, zapalili so Turki od početka vstanka do sedaj 2600 krščanskih sel ali vasi, 96 pravoslavnih in 7 katoliških cerkvá in samostanov, 11 šol; posékali so žen, dece in starcev, kar jih uteči ni moglo, do 6000 ljudi, vendar po imenu kaže se jih 4000, pograbili so ljudskega premoženja najmanj 2½ milijona glđ., in pobegnilo je ljudstva nekaj na Hrvaško in v Dalmacijo, nekaj v Srbijo do 185.000 ljudi. Vstašev pod orožjem je še do 4000, in pobegnilo jih je med vojskovanjem okoli 1500—2000, ranjenih je še po bolnicah do 100.

(Nesreča), ktere smo zadnjič omenjali, se ni zgodila v udmatski, ampak v Trpinčevi fabriki na Fužinah (Kalteubraun.) Nesrečnež hotel je zašiti neki jermen pri mašini, ki ga je pa po nesreči prijela za obleko in ga spravila med kolesa, ter mu ne le odtrgala obeh rok, ampak mu zlomila tudi obe nogi. Ko so ga peljali v tukajšno bolnišnico, bil je ves čas pri zavesti in je delal svojo oporoko. Bil je oženjen a otrok ni imel, žena pa ni dosti prida in je zaprta v begunjski kaznilnici na Gorenskem.

(Slovensko gledišče.) Burka „danes bomo tiči“ je v nedeljo privabila precj občinstva v gledišče in se je tudi dobro igrala. V prvi vrsti je zaslužil pohvalo gospod Kocelj za svojega „klasičnega“ hlapca, gospoda Kajzelj in Šušteršič sta bila par po življenji posnetih komijev in gospod Trnovec je trgovca tudi dobro predstavljaj. Drugi so imeli manjše naloge, pa so jih po večem dobro izpeljali tako, da je burka prav gladko tekla — izvzemši par neprilicnih dogodjajev. Občinstvo je bilo zadovoljno in je igralcem živahno ploskalo.

Razne reči.

— † **Kanonik Kofol**, bivši vodja centralnega semenišča goriškega, umrl je po kratki in hudi bolezni 3. t. m. ob 10. uri zvečer. Ranjki je vžival veliko zupanje kneza in nadškofa, kteri so ga še malo pred smrtjo obiskali.

R. J. P.

— **Sladkor in petrolej**, kterih cena je bila nedavno jako poskočila, postajata zopet ceneja in petrolej se že zopet dobiva po 36 glđ.

— **Samomor jednega generala.** Iz Brna brzojavljajo dunajskim novinam, da se je ondi na novo leto predpoldne ustrelil v nekem fijakeru c. kr. podmaršal v pokoju baron Karl Urban. Pokojnik bil je vitez reda Marije Terezije, in odlikoval se je posebno 1848. leta na Erdeljskem. 1859 je bil poveljnik trdnjave v Veroni. Zjutraj je najel voziček, da se odpelje v vojaško bolnico na grabnu. Predno dojde do bolnice, čul je kočijaž neki pok v vozu, ali misleč, da se je na njem le kaj zlomilo, vozi počasi do vrat ali kedar odpre voz, ugleda nesrečo.

— **Samomor.** Idrijski okrajni sodnik, g. J. Wenzovski, se je 5. t. m. po železnici odpeljal proti Trstu ter je med potjo skušal sam sebe vstreliti; meril je v glavo, pa se je zadel preveč ob strani in je bil še živ prinešen o tržaško bolnišnico.

— **Stekel pes**, je iz Celja bežal mimo Vojnika naprej, pse in kokoši na poti trgal in 8 ljudi ugriznil. Še le v Doberni so ga ustrelili. Ljudje so v strahu nevedoči, kaj se bo z ugriznjenimi reveži zgodilo. „Gosp.“

— **Duhovske spremembe v lavantinski škofiji.** Č. g. M. Šket je postal provizor na Polzeli. — Kaplanija v Šmartnu pri Šaleku ostane začasno izpraznjena.

— **Dražbe Štajarske v tretje:** 10. Jan. Jož. Ostruh v Zlakovi 1400 glđ. Matija Spes v Staremslemenu 575 glđ. 11. Jan. Jožef Jereb v Stranica 6095 glđ. Jožefa Murnik v Bistrici 8300 glđ. 12. Jan. Franc Lovrenčič v Račah 1960 glđ. Alojz Hofbauer v Konjicah in Ana Bela v Tronkavi.

— **Novomeška čitalnica** napravi v letošnjem predpustu sledeče veselice: 7. januarja „Tombola s plesom.“ 14. januarja „Glediščno predstavo.“ 21. januarja „Venček.“ 2. februarja „Besedo“ na Vodnikov spomin. 11. februarja „Večerno zabavo.“ 13. februarja (v pustni torek) „Maskerado.“ Začetek vsake veselice ob ½8 uri zvečer. Program „Besede“ bo posebej izdan. K obilnej vdeležbi vabi

Odbor.

— **Modri svet.** Dolge zime sneg nikakor ni hotel nehati; vedno je snežilo, kakor bi ga bil kdo najel. Kmetje neke vasi so se zbrali v posvet, kako bi se v okom prišlo škodi, nastali iz take preobilnosti snega. Dolgo so vgibali in premišljevali a ni se jim posrečilo, kar se oglasi eden do zdaj tihih mož, ter beseduje: „Veste kaj? Takole bo najbolje, štirinajst dni ga še glejmo, kako gre; potem pa, če ne neha, prepustimo vse dalnje ljubemu Bogu!“

— **Dobri stražnik.** „Vi ste vedno pridni! Po dnevi delate v fabriki, po noči pa stražite; kdaj pa prav za prav spite?“ „Po noči, kadar stražim!“

Listnica vredništva.

G. J. K. Pošljite nam, če je mogoče izvornik prerokovanja o Ludvika Roka, da presodimo sami, se li morejo nam nedavno poslanc zanimive reči objaviti ali ne.

Umrlí so:

Od 1. do 4. Jan. Helena Kropar, del. žena, 52 l., v boln., za jetiko. Antonija Roic, akt. v., 46 l., za jetiko. Neznana žena v bolnišnica vsled slabosti. Franc Zupančič, delavec 50 l., od mašine pohabljen. Cecilija Regali, miz. o., 1 m., za sušico. Leopoldina Schumi, slad. o., 1½ l., za pljučnico.

Loterijske številke.

Na Dunaji: 47, 46, 55, 4, 7.
V Gradcu: 47, 58, 85, 74, 14.